

การตีความ การปฏิบัติตาม

และการบังคับ

คำพิพากษาศาลโลก: คดีปราสาทพระวิหาร

ประสิทธิ์ ปิยวัฒนพานิช*

pacis tutela apud judicem **

The fostering of peace is the task of the judge.

บทคัดย่อ

การตีความคำพิพากษาเป็นเขตอำนาจของศาลโลกโดยมีมูลฐานทางกฎหมายมาจากการมนุษยธรรมระห่วงประเทศมาตรา ๓๖ และวิธีปฏิบัติของศาลข้อ ๙๙ เขตอำนาจตีความคำพิพากษาของศาลมิได้มาจากความยินยอมของรัฐที่ยอมรับเขตอำนาจศาลในคดีตั้งเดิมนอกจากนี้ การตีความคำพิพากษาไม่ถูกจำกัดด้วยเงื่อนเวลาแต่ถูกจำกัดด้วยเนื้อหา กล่าวคือศาลโลกจะตีความคำพิพากษาได้เฉพาะคดีด้สินและเหตุผลที่ไม่สามารถแยกออกจากคดีด้สินได้เท่านั้น สำหรับข้อตอนหลังจากที่ศาลโลกตัดสินแล้วนั้น เกี่ยวข้องกับสองข้อนตอนคือ การปฏิบัติตามคำพิพากษาและการบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาซึ่งทั้งสองข้อนตอนไม่มอยู่ในความรับผิดชอบของศาลโลก

* อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้เขียนขอขอบคุณคุณ ดร. พ. บุญธรรม ผู้อำนวยการกองเขตแดน กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศที่เอื้อเพื่อข้อมูลและแนะนำค่าแปลที่ถูกต้อง

** เป็นอ้อยค่าที่จารีกอยู่บนทางเข้าวังสันติภาพ (the Peace Palace) กรุงเชก ประเทศเนเธอร์แลนด์อันเป็นที่ตั้งของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศหรือศาลโลก

Abstract

Interpretation of judgment is under a realm of the World Court. A legal basis of incidental jurisdiction is directly derived from the Statute of International Court of Justice and the Rules of Court instead of the consent of litigant states. In addition, there is no time limit for a jurisdiction to interpret but narrow in substance. The World Court is vested under article 60 of the Statute of the International Court of Justice with a competence to only interpret an operative part or dispositive and reasons that are inseparable from the operative part. Post-adjudicative phrases consist of two stages namely, compliance and enforcement and such procedures fall outside a scope of responsibility of the World Court.

บทนำ

คดีปราสาทพระวิหารกลับมาเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจอีกครั้งทางกัมพูชาอีกครั้ง ฝ่ายเดียวขอให้ศาลโลกออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว (Provisional Measures)^{*} และขอให้ศาลโลกตีความคำพิพากษาที่ตัดสินเมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๖๒ (พ.ศ. ๒๕๐๕) นับตั้งแต่ศาลมีคำตัดสินเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๕ เป็นต้นมาสาระนั้นและนักกฎหมายระบุว่าประเทศชาติไทย แทนไม่ค่อยเอยถึงคดีปราสาทพระวิหารมากเท่าไหร่ คดีปราสาทพระวิหารกลับมาได้รับความสนใจอีกครั้งเมื่อประเทศกัมพูชาเสนอให้ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกและจะให้บริเวณพื้นที่รอบๆ ปราสาทเป็นพื้นที่กันชน (Buffer zone) ซึ่งนำไปสู่ข้อพิพาทระหว่างประเทศ ในขณะที่งานวิชาการของต่างประเทศกล่าวถึงคดีปราสาทพระวิหารอยู่เนื่องๆ[†] นอกจากนี้ การศึกษาถึงตัวบทของธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศและกฎหมายตราชุมชนคือความต้องการที่เกี่ยวกับศาลโลกที่ยังมีน้อย วัดถูกประسنคงเหลือของบทความนี้จึงต้องการอธิบายขั้นตอนหลังจากที่ศาลมีคำตัดสินคดีเป็นที่เรียบร้อยแล้ว (Post-adjudicative phrase) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตีความคำพิพากษา (Interpretation) การขอแก้ไขคำพิพากษา (Revision) การปฏิบัติตามคำพิพากษา (Compliance) และการบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษา (Enforcement) แต่บทความนี้จะไม่กล่าวถึงการแก้ไขคำพิพากษาของศาลโลก

ส่วนที่ ๑ การตีความคำพิพากษาศาลโลก

๑. การตีความคำพิพากษาของศาลโลกคืออะไร

ในการนี้ที่รัฐคุ้มครองสัญญาในความหมายหรือขอบเขตของคำพิพากษาว่ามีความหมายแบบกว้างเพียงใดหรือมีความหมายว่าอย่างไร รัฐคุ้มครองก็สามารถร้องขอให้ศาลมีการตีความคำพิพากษาได้

สำหรับตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตีความคำพิพากษาของศาลโลกได้แก่ ธรรมนูญของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ข้อ ๖๐ ซึ่งบัญญัติว่า “คำพิพากษาของศาลเป็นที่สุด

* ผู้สนใจเรื่องการออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวโดยศาลโลกโปรดดู Prasit Pivavatnapanich, Provisional Measures in the Practices of the International Court of Justice and the ICSID Tribunal, วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ ๓๒ ฉบับที่ ๒ (๒๕๖๕), หน้า ๓๔๙-๓๗๐

[†] ในกรุงนิวยอร์กของ Washington University School of Law เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ (๒๐๖๒) ในวิชา Introduction to International and Comparative Law ศาสตราจารย์ Leila Nadya Sadat ได้หยิบคดีปราสาทพระวิหารมาเป็นกรณีศึกษา

และอุทธรณ์ไม่ได้ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับความหมายหรือขอบเขตของคำพิพากษา ศาลต้องดีความตามคำร้องขอของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง” สำหรับวัตถุประสงค์ของการตีความคำพิพากษา คือ การทำให้กระจางแจ้ง (Clarify) ในประเด็นที่คู่ความมีความเห็นต่างกันหรือไม่ตรงกันไม่ว่าจะเป็นประเด็นข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริง แต่การตีความคำพิพากษาจะต้องไม่ใช่เป็นการขยายความหรือแก้ไข (Modify) บทปฎิบัติการหรืออธิบายในประเด็นที่ไม่ได้ปรากฏอยู่ใน submission หรือมีลักษณะเป็นการขอให้พิจารณาคดีใหม่

๒. เขตอำนาจในการตีความคำพิพากษา

ในเรื่องเขตอำนาจศาลในการตีความนี้ มีประเด็นที่สำคัญที่ต้องพิจารณาดังนี้

๒.๑ เขตอำนาจในการตีความคำพิพากษานี้มาจากไหน

ก่อนอื่นต้องทำความเข้าใจก่อนว่า โดยปกติที่ว่าไปเขตอำนาจของศาลเมื่อยัง ๒ ประเทศ คือ เขตอำนาจหลัก (Principle jurisdiction) ซึ่งประกอบด้วยเขตอำนาจในการพิจารณาตัดสินคดีที่มีข้อพิพาท (Contentious jurisdiction) กับเขตอำนาจที่ติดตัวมากับศาลอันเป็นคุณลักษณะขององค์กรตุลาการที่เรียกว่า Incidental jurisdiction ซึ่งได้แก่อำนาจในการออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวอำนาจในการตีความและอำนาจในการแก้ไขคำพิพากษา^๖ ดังนั้น เขตอำนาจศาลในการตีความคำพิพากษาของตนจัดว่าอยู่ในประเภทเป็น incidental jurisdiction ศาลโลกในคดีการขอให้มีการตีความในกรณีของทรัพย์ระหว่างประเทศตูนิเซียและลิเบีย ปี ค.ศ. ๑๙๘๕ ได้อธิบายว่าเขตอำนาจในการตีความคำพิพากษานี้เป็นเขตอำนาจพิเศษ (special jurisdiction) ที่มาจากการ ๖๐ แห่งธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศโดยตรง ความนำสันใจของคดีนี้อยู่ที่ว่า คดีนี้ประเทศตูนิเซียและลิเบียได้ทำความตกลงพิเศษ (Special agreement, Compromis) ยอมรับเขตอำนาจศาลโลกเพื่อให้รับข้อพิพากษาและในข้อ ๓ ของความตกลงนี้กำหนดว่าในกรณีที่ศาลโลกได้ตัดสินแล้วและหากต้องการให้ศาลโลกอธิบายหรือให้ความกระจาง ทั้งคู่จะต้องไปหาศาลโลกด้วยกัน แต่ปรากฏว่าตูนิเซียกลับมายื่นคำร้องขอให้ศาลโลกตีความคำพิพากษาฝ่ายเดียว ศาลโลกได้อธิบายว่าแม้รัฐคู่พิพาทจะทำความตกลงดังกล่าวแต่ก็ไม่เป็นเหตุตัดสิทธิ์ฝ่ายเดียวที่จะยื่นคำร้องฝ่ายเดียวให้ศาลโลกตีความ^๗ ตามข้อที่ ๙๙ ของ Rules of Court

^๖ J.G. Merrills, International Dispute Settlement, (Great Britain: Cambridge University Press, 1993), หน้า 116; Shabtai Rosense, The Law and Practice of the International Court: Volume One, (the Netherlands: A.W. Sijthoff, 1965), pp. 318-319.

^๗ Application for Revision and Interpretation of the Judgment of 24 February 1982 in the Case concerning the Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya) (Tunisia v. Libyan Arab Jamahiriya), Judgment, I. C. J. Reports 19855, p. 216.

นอกจากนี้ นักกฎหมายระหว่างประเทศอย่าง Shabtai Rossene^๔ Merrills^๕ Kaikobad^๖ เห็นว่า อำนาจในการตีความคำพิพากษาของศาลมาจากการมุ่งคดีธรรมระหว่างประเทศ ตามมาตรา ๖๐ โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากรัฐคู่พิพาทอีกครั้งหนึ่ง การให้ความยินยอม ยอมรับเขตอำนาจศาลในการพิจารณาคดี (คดีดังเดิม) ตามมาตรา ๓๖ แห่งธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเป็นการยอมรับเขตอำนาจศาลในการตีความคำพิพากษาด้วย อย่างไรก็ตาม คำร้องขอรับฟังได้ (admissible) หรือหรือรับฟังไม่ได้ (inadmissible) ไม่เป็นอีกประเด็นหนึ่ง ที่จะต้องพิจารณาตามมาตรา ๖๐ แห่งธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ^๗ และศาลโลกจะตีความ

^๔ Shabtai Rosenne, Interpretation, Revision and Other Recourse from International Judgments and Awards, (the Netherlands: Martinus Nijhoff Publisher, 2007), p.4 ศาสตราจารย์ Rosenne กล่าวว่า “The exercise of that construction-competence does not require any further expression of consent by either party; their consent to jurisdiction over the original case carries through to the interpretation phase should there be one.”; Shabtai Rosenne, The Law and Practices of the International Court, (the Netherlands: A.W. Sijthoff, 1965) p.422.

^๕ J.G. Merrills, อ้างแล้ว, p. 116.

^๖ Kaikobad Kaiyan, Interpretation and Revision of International Boundary Decisions, (the United Kingdom: Cambridge University Press, 2007), pp.102-104 Kaikobad กล่าวว่า "...one the court is vested with jurisdiction to hear a dispute between the parties, a litigants state need not seek ad hoc consent from the other litigant party to refer the dispute to the Court for the purposes of clarifying the meaning of the judgment." และยังกล่าวอีกด้วยว่า "It is clear that consent ante hoc to the jurisdiction of these tribunals entails empowering them to clarify the meaning and scope of their respective decisions, where necessary, without the need for a new agreement for such purposes" (p.105).

^๗ เพื่อป้องกันความสับสน สมควรอธิบายความเหมือนและความแตกต่างระหว่าง “การคัดค้านเบื้องต้นของเขตอำนาจ” (Preliminary objection) กับ “การคัดค้านคำฟ้องหรือคำร้องว่าไม่สามารถรับพิจารณาได้” (Inadmissibility of the claim) ดังนี้ สิ่งที่เหมือนกันคือ ทั้งสองเรื่องเกี่ยวข้องกับกระบวนการวิธีพิจารณา (procedural proceedings) ของศาลโดยที่ยังไม่ได้พิจารณาในขั้นนี้อีก (merits) ส่วนความแตกต่างคือ การคัดค้านเบื้องต้นของเขตอำนาจศาลเบื้องต้นเป็นการคัดค้านเขตอำนาจศาลไม่มีอำนาจในการพิจารณาคดีอย่างสิ้นเชิง ไม่ใช่เพียงแค่คัดค้านว่าคำฟ้องหรือคำขอของโจทก์รับฟังไม่ได้ เนื่องจากคู่ความได้แบ่งคัดค้านประเดิมการยอมรับหรือการให้ความยินยอมเขตอำนาจศาลในการพิจารณาคดี ซึ่งความยินยอมดังกล่าวอาจมาจากความตกลงพิเศษ (Special agreement) การยอมรับเขตอำนาจศาลฝ่ายเดียว (Optional clause) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าการยอมรับเขตอำนาจศาลแบบบังคับหรือ Compulsory jurisdiction) หรือที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญา (Compromissory clause) ในขณะที่ “การคัดค้านว่าคำฟ้องหรือคำขอของคู่ความว่ารับฟังไม่ได้” นั้นมิได้แบ่งเขตอำนาจศาลโดยตรงหรือบางครั้งก็ยอมรับว่าศาลมีเขตอำนาจแต่ได้แบ่งคัดค้านว่าคำฟ้องหรือคำขอตั้งก่อนไม่อาจรับฟังได้ (inadmissible) ซึ่งเหตุผลที่ไม่อาจรับฟังได้นั้นอาจมาจากคู่ความฝ่ายหนึ่งยังมิได้พึงพำนภูมิการยุติธรรมภายในให้ครบถ้วนกระบวนการความก่อน (Exhausted local remedies rule) หรือยังมิได้ร่วงบังคับพิพาทโดยการเจรจาตามที่ตกลงกันไว้ในสนธิสัญญา หรือคำฟ้องของโจทก์มีลักษณะเป็น “ข้อพิพาททางการเมือง” (Political dispute) มากกว่า “ข้อพิพาททางกฎหมาย” (Legal dispute) เป็นต้น ผู้สนใจประดิษฐ์ John Colier and Vaughan Lowe, The Settlement of

คำพิพากษาเองไม่ได้หากคู่ความมิได้ร้องขอไม่ว่าคำขอนั้นจะกระทำร่วมกัน (Jointly) หรือกระทำฝ่ายเดียว (Unilaterally) ก็ตาม

อนึ่ง มีข้อสังเกตว่า ประเด็นที่ว่า การตีความคำพิพากษาจำต้องได้รับความยินยอมจากรัฐคู่ความก่อนหรือไม่นั้นมิใช่เป็นเรื่องใหม่แต่เคยเป็นประเด็นที่ถูกถกเถียงกันมาตั้งแต่ชั้นร่างอนุสัญญา The Hague Convention for the Pacific Settlement of International Disputes ๑๙๐๗ แล้วโดย Sir Edward Fry ผู้แทนของประเทศอังกฤษเห็นว่า ปัญหาเกี่ยวกับการตีความคำพิพากษาก่อให้เกิดประเด็นข้อพิพาทใหม่ ดังนั้น จำต้องได้รับความตกลงใหม่ (new compromis)^{๗๖} แต่ข้อเสนอดังกล่าวถูกปฏิเสธจากที่ประชุมแต่ที่สุดก็ได้มีการประนีประนอมว่าคู่พิพากษามารถเสนอให้ศาลสามารถตีความคำพิพากษาได้ตราบเท่าที่ไม่มีความตกลงห้ามให้กระทำ^{๗๗}

๒.๒ ความยินยอมของรัฐคู่ความในการยอมรับอำนาจศาลตามมาตรา ๓๖ แห่งธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศสันสุดลง (Effect of lapse of title of jurisdiction) จะมีผลกระบวนการต่อเขตอำนาจของศาลในการตีความคำพิพากษาหรือไม่

ประเด็นนี้หมายความว่า หากความยินยอมของรัฐในการยอมรับอำนาจศาลโลกทั้งสามวิธีกล่าวคือการยอมรับเขตอำนาจศาลโลกโดยการทำความตกลงทวิภาคีที่เรียกว่า "Special agreement" หรือคำประกาศยอมรับเขตอำนาจศาลโลกตามมาตรา ๓๖ วรรคสองที่เรียกว่า "Optional clause declaration" หรือการยอมรับแบบที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาที่เรียกว่า "Compromissory clause" ได้สันสุดลง (lapse) จะมีผลกระทบต่อเขตอำนาจศาลในการตีความคำพิพากษาหรือไม่นักกฎหมายระหว่างประเทศอย่าง Zimmermann เห็นว่า เขตอำนาจในการตีความคำพิพากษา เป็นไปตามมาตรา ๖๐ แห่งธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศไม่ขึ้นอยู่กับการให้ความยินยอมยอมรับเขตอำนาจศาลโลกในคดีดังเดิมแต่อย่างใด^{๗๘}

นอกจากนี้ ในทางปฏิบัติของศาล ศาลโลกเคยตัดสินใจคดีการร้องขอให้มีการตีความคำพิพากษาในคดี Avena ปี ค.ศ. ๒๐๐๔ ระหว่างสหราชอาณาจักรเม็กซิโก โดยศาลโลกกล่าวว่า แม้ประเทศทวีปจะได้ถอนตัวจาก Optional Protocol ของอนุสัญญากรุงเวียนนาไว้ด้วยความสัมพันธ์

Disputes in International Law, (Great Britain: Oxford University Press, 1999) p.155; Shabtai Rosenne, The World Court: What It is and how It works, (the Netherlands: Martinus Nijhoff Publishers, 1989), p. 99.

^{๗๖} Kaikobad Kaiyan, p. 87.

^{๗๗} Article 82 of the 1907 The Hague Convention for the Pacific Settlement of International Disputes (Adopted in The Hague, Netherlands on 18 October 1907) stipulates that "Any dispute arising between the parties as to the interpretation and execution of the Award shall, in the absence of an Agreement to the contrary, be submitted to the Tribunal which pronounced it.

^{๗๘} Andreas Zimmermann et al (ed.) The Statute of the International Court of Justice: A Commentary, (Great Britain: Oxford University Press, 2006), p. 1288.

ทางการคงสูล เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ค.ศ. ๒๐๐๔ แต่ศาลโลกียังมีเขตอำนาจด้านความคุ้มครองมาตรา ๖๐ แห่งธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศอยู่ การสิ้นสุดของความยินยอมของการยอมรับเขตอำนาจศาลในคดีดังเดิม (*lapse of jurisdiction of the original case*) ไม่มีผลกระทบต่อเขตอำนาจศาลโลกในการตีความ^{๑๖}

นอกจากนี้ ในความเห็นแบ่งของผู้พิพากษานามว่า Donoghue ที่เป็นองค์คณะพิจารณาการออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวที่ก้มพูชาร้องขอในการณีปราสาทพระวิหารก็แสดงความเห็นว่า “รัฐไม่จำเป็นต้องให้ความยินยอมแยกต่างหากในการตีความความคุ้มครองมาตรา ๖๐ การให้ความยินยอมต่อเขตอำนาจศาลเหนือคดีที่มีข้อพิพาทได้รวมความยินยอมในการตีความความคุ้มครองในอนาคตด้วยแล้ว....เมอรัฐได้ให้ความยินยอมยอมรับเขตอำนาจศาลเหนือคดีที่มีข้อพิพาทแล้ว เป็นที่ประจักษ์ด้วยแล้ว....เมอรัฐได้ตักอยู่ภายใต้เขตอำนาจด้วยความความคุ้มครองความคุ้มครองของศาลในคดีนั้นด้วย”^{๑๗} และผู้พิพากษา Donoghue ยังกล่าวชัดเจนว่า “*The Court's jurisdiction to interpret the Court's 1962 Judgment survives the expiration of the declaration that Thailand made in 1950 pursuant to Article 36 paragraph 2, of the Statute of the Court.*”^{๑๘}

จากคำพิพากษาในคดี Avena ความเห็นของผู้พิพากษา Donoghue และบรรดาหักกฎหมายระหว่างประเทศ สรุปได้ดังนี้

๑) เขตอำนาจด้านความคุ้มครองของศาลโลกมาจำกมาตรา ๖๐ แห่งธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศและข้อที่ ๙๙ ของ Rules of Court ไม่ได้มีจากการให้ความยินยอมยอมรับเขตอำนาจศาลของรัฐที่มีข้อพิพาท (Contentious case) ตามมาตรา ๓๖ แห่งธรรมนูญศาลยุติธรรม

๒) แม้รัฐจะมิได้ให้ความยินยอมยอมรับเขตอำนาจศาลโลกอีกต่อไป ไม่ว่าจะเกิดจาก การถอนตัว (เช่น ในคดี Avena กรณีสหรัฐอเมริกาถอนตัวจาก Optional Protocol ของอนุสัญญา ว่าด้วยความสัมพันธ์ทางกงสุล) หรือคำประกาศยอมรับเขตอำนาจศาลโลกหมดอายุ (เช่นคดีปราสาทพระวิหาร) ศาลโลกยังมีเขตอำนาจด้านความคุ้มครอง

^{๑๖} Request for Interpretation of the Judgment of 31 March 2004 in the Case Concerning Avena and Other Mexican Nationals (Mexico v. United States of America) Request for the Indication of Provisional Measures (2008), วรรค 44.

^{๑๗} โปรดดู Dissenting opinion of Judge Donoghue ในคดี Request for interpretation of the Judgment of 15 June 1962 in the case concerning the Temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand) (Cambodia v. Thailand) Provisional Measures, Order of 18 July 2011, วรรค 7.

^{๑๘} โปรดดูความเห็นแบ่งของ Donoghue ในคดี Request for interpretation of the Judgment of 15 June 1962 in the case concerning the Temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand) (Cambodia v. Thailand) Provisional Measures, Order of 18 July 2011, วรรค 6.

๓) คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งไม่จำต้องให้ความยินยอมก่อนศาลโลกถึงจะตีความได้แต่คู่ความต้องมีคำขอไปยังศาลโลก (ในกรณียื่นคำขอตีความฝ่ายเดียว)

๒.๓ การตีความที่มีขอบเขตหรือข้อจำกัดระยะเวลาหรือไม่

แม้การตีความคำพิพากษาจะถูกจำกัดเงื่อนไขทางเนื้อหา (*ratione materiae*) แต่ไม่ถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขเวลากำหนด (*ratione temporis*) ผู้พิพากษาศาลโลกสองท่านคือ Buergenthal^{๑๕} และ Donoghue^{๑๖} รวมทั้งศาสตราจารย์ Shabtai Rosenne^{๑๗} และ Kaikobad^{๑๘} ที่เห็นว่าการตีความคำพิพากษาศาลโลกไม่ถูกจำกัดด้วยเงื่อนเวลากำหนด (*no time-limits*) ซึ่งต่างจากการถือการขอแก้ไขคำพิพากษา (Revision) ซึ่งตกลอยู่ภายใต้อายุความ ๖ เดือนนับแต่วันที่ค้นพบข้อเท็จจริงใหม่หรือภายใน ๑๐ ปีนับแต่วันที่มีคำพิพากษา

๒. เงื่อนไขในการตีความ

แนวรัฐฐานคำตัดสินของศาลโลกได้วางเงื่อนไขสำคัญที่ขาดเสียมิได้ (*conditio sine qua non*) ใน การตีความคำพิพากษาไว้สองประการคือ ประการแรก ต้องมีข้อพิพาท (Dispute) เกิดขึ้นและประการที่สอง การตีความที่ว่านี้ต้องจำกัดเฉพาะความหมาย (Meaning) หรือขอบเขต (Scope) ของคำพิพากษาเท่านั้น

เงื่อนไขประการแรกหมายความว่า ศาลโลกจะรับคำร้องขอให้มีการตีความคำพิพากษาได้ (Admissible) ได้ก็ต่อเมื่อ มีข้อพิพาทเกิดขึ้นจริง คำว่า “ข้อพิพาท” นั้น หมายถึงความเห็นต่างกัน หรือความเห็นที่ไม่ลงรอยกันในประเด็นข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงในทบทวนบัติการ^{๑๙} ลำพังอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าบทบัญญัติการมีความคลุมเครือ (Obscure) แต่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่ามีความชัดแจ้งแล้ว ไม่เพียงพอที่จะถือว่ามีข้อพิพาทเกิดขึ้น ดังนั้น ศาลโลกจึงไม่อาจตีความได้ และข้อพิพาทที่ว่านี้

^{๑๕} โปรดดูความเห็นแบ่งของ Buergenthal ในคดี *Request for Interpretation of the Judgment of 31 March 2004 in the Case concerning Avena and Other Mexican Nationals (Mexico v. United States of America) (Mexico v. United States of America), Provisional Measures, Order of 16 July 2008, I.C.J. Reports 2008, วรรค 25.*

^{๑๖} โปรดดูความเห็นแบ่งของ Donoghue วรรค ๖.

^{๑๗} Shabtai Rosenne, *An International Law Miscellany*, (the Netherlands: Martinus Nijhoff Publishers, 1993) p. 81.

^{๑๘} Kaikobad Kaiyan, *Interpretation and Revision of International Boundary Decisions*, (the United Kingdom: Cambridge University Press, 2007), p. 129.

^{๑๙} *Interpretation of Judgments Nos. 7 and 8 (The Chorzów Factory) Germany v. Poland, 1927 P.C.I.J. (ser. A) No. 13 (Dec. 16).*

ต้องเป็นข้อพิพาทเกิดขึ้นจริงๆ (actual dispute) มิใช่เพียงแค่ข้อพิพาทที่อาจเกิดขึ้นได้ (potential dispute)^{๖๐}

เงื่อนไขประการที่สองเป็นข้อจำกัดด้านเนื้อหา (*ratione materiae*) หมายความว่า การตีความจำกัดเฉพาะความหมายหรือขอบเขตของบทปฎิบัติการหรือเหตุผลในคำพิพากษาที่ไม่สามารถแยกออกจากบทปฎิบัติการได้เท่านั้น^{๖๑} ศาลโลกจะตีความในประเด็นที่มิได้ปรากฏในบทปฎิบัติการหรือที่ศาลโลกมิได้ตัดสินไม่ได้ การตีความคำพิพากษาเดิมจะต้องไม่เป็นการขยายหรือแก้ไขบทปฎิบัติการในคำพิพากษาเดิมแต่จะต้องรักษา "สิ่งที่ได้รับการตัดสินและผูกพันคุณความ" (*res judicata*) ให้มากที่สุด มิฉะนั้นแล้ว การตีความจะกลายเป็นการอุทธรณ์คำพิพากษา ("ซึ่งกระทำไม่ได้")^{๖๒} หรือเป็นการขอแก้ไขคำพิพากษาซึ่งเป็นคนละเรื่องกับการขอตีความ

๓. วัตถุแห่งการตีความ

วัตถุแห่งการตีความ (Object of interpretation) โดยศาลโลกได้แก่คำตัดสินของศาลหรือส่วนที่เป็นบทปฎิบัติการ (Operative part) ซึ่งก็คือส่วนตอนท้ายของคำพิพากษาที่เรียบประเด็นตัดสินและมีชื่อของผู้พิพากษาที่ลงคะแนนตัดสินว่ามีผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะว่าท่านได้ลงมติเห็นชอบหรือไม่เห็นด้วย นอกจากนี้แล้ว ผู้พิพากษาศาลโลกยังสามารถตีความ "เหตุผล" ที่ปรากฏในคำพิพากษาได้ด้วยแต่มิเงื่อนไขว่าเหตุผลนั้นต้องเป็นส่วนที่ไม่สามารถแยกได้ออกจากบทปฎิบัติการ (inseparable from the operative part) สรุปก็คือวัตถุแห่งการตีความได้แก่บทปฎิบัติการและเหตุผลที่ไม่อาจแยกออกจากบทปฎิบัติการได้

นอกจากนี้แล้ว คำพิพากษาที่จะเป็นวัตถุแห่งการตีความได้นั้นอาจเป็นคำพิพากษาชั้นเนื้อหาหรือคำพิพากษาเกี่ยวกับการคัดค้านเบื้องต้นของเขตอำนาจศาล (Preliminary objection) ก็ได้ ในอดีตที่ผ่านมาศาลมีการโดยตัดสินการตีความคำพิพากษาเกี่ยวกับการคัดค้านเบื้องต้นของเขตอำนาจศาลในคดี *Request for Interpretation of the Judgment of 11 June 1998 in the Case concerning the Land and Maritime Boundary between Cameroon and Nigeria* โดยศาลโลกได้กล่าวว่า ตามมาตรา ๖๐ แห่งธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศไม่ได้แยกความแตกต่างประเภทของคำพิพากษา ดังนั้น คำพิพากษาชั้นเนื้อหากับคำพิพากษาเกี่ยวกับการคัดค้าน

^{๖๐} Request for Interpretation of the Judgment of November 20th, 1950 in the Asylum case, Judgment of November 27th, 1950: I.C.J. Reports 1950, p. 403.

^{๖๑} Request for Interpretation of the Judgment of 11 June 1998 in the Case concerning the Land and Maritime Boundary between Cameroon and Nigeria (*Cameroon v. Nigeria*), Preliminary Objections (Nigeria v. Cameroon), para. 10.

^{๖๒} Dissenting Opinion by M. Anzilotti, Interpretation of Judgments Nos. 7 and 8 (The Chorzów Factory) Germany v. Poland, 1927 P.C.I.J. (ser. A) No. 13 (Dec. 16).

เบื้องต้นของเขตอำนาจศาลจึงเป็นวัตถุแห่งการตีความตามตรา ๖๐ ได้^{๑๓} ส่วนการตีความคำพิพากษาการออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว (Provisional measures) นั้นที่ผ่านมาังไม่ปรากฏรัฐคู่ความเสนอคำร้องขอให้ศาลโลกตีความคำพิพากษารณีของการออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวแต่อย่างใด

๔. ช่องทางในการตีความคำพิพากษา

ตามธรรมนูญศาลโลกและ Rules of Procedure ของศาลข้อที่ ๕๙ ของ Rules of Court ของศาลโลกที่แบ่งวิธีการร้องขอให้ศาลโลกตีความออกเป็นสองวิธีคือการยื่นคำร้องให้มีการตีความฝ่ายเดียว (an application) กับการแจ้งให้ทราบว่ามีการทำความตกลงพิเศษ (Notification of a Special Agreement) กับรัฐคู่พิพาทเพื่อให้ศาลโลกตีความ สรุปก็คือ วิธีการให้ศาลโลกตีความทำได้ ๒ วิธี ได้แก่รัฐคู่พิพาททั้งสองฝ่ายซึ่งโดยปกติแล้วจะมีการทำความตกลงพิเศษที่เรียกว่า Special Agreement เสนอให้ศาลโลกตีความ หรือการยื่นคำร้องฝ่ายเดียว โดยที่ไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งก่อน อย่างไรก็ได้ ศาลจะรับการร้องขอให้มีการทำความตกลงพิเศษ หรือไม่นั้นเมื่อ案านาจของศาลโลก สำหรับกรณีของกัมพูชาได้ใช้ช่องทางนี้ยื่นคำร้องขอให้ศาลโลกตีความฝ่ายเดียว

๕. หลักความสุจริตของผู้ขอตีความ

หลักความสุจริต (good faith, bona fide) เป็นหลักกฎหมายพื้นฐานสำคัญของกฎหมายระหว่างประเทศที่ครอบคลุมใช้กับหลายเรื่องรวมถึงกรณีการขอตีความคำพิพากษาด้วย^{๑๔} ผู้พิพากษาศาลโลกอย่างน้อย ๒ ท่านที่ย้ำความสำคัญของหลักความสุจริตของรัฐที่ขอตีความคือ ท่าน Weeramantry และ Shigeru Oda ความสุจริตนี้หมายความว่า คำขอการตีความคำพิพากษาจะต้องไม่มีลักษณะเป็นการอำพราง (disguise) ขอแก้ไขคำพิพากษาหรือการเปิดเป็นประเด็นข้อพิพาทใหม่ โดยผู้พิพากษา Weeramantry กล่าวในคดี *Request for Interpretation of the Judgment of 11 June 1998 in the Case concerning the Land and Maritime Boundary between Cameroon and Nigeria* ว่า การขอให้ตีความจะต้องไม่มีลักษณะเป็นการอำพรางขอแก้ไขคำพิพากษาหรือเปิดการพิจารณาเป็นคดีใหม่ในสิ่งที่ศาลได้ตัดสินแล้ว^{๑๕} ส่วนผู้พิพากษา Oda

^{๑๓} *Request for Interpretation of the Judgment of 11 June 1998 in the Case concerning the Land and Maritime Boundary between Cameroon and Nigeria (Cameroon v. Nigeria), Preliminary Objections (Nigeria v. Cameroon), Judgment, I. C. J. Reports 1999, วรรค 10.*

^{๑๔} Kaikobad Kaiyan, p. 135.

^{๑๕} Dissenting Opinion of Vice-President Weeramantry, *Request for Interpretation of the Judgment of 11 June 1998 in the Case concerning the Land and Maritime Boundary between Cameroon and Nigeria*, p. 43.

ກລ່າວໃນຄົດ *Application for Revision and Interpretation of the Judgment of 24 February 1982 in the Case concerning the Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)* ວ່າການຮ້ອງຂອງໄທມີການຕື່ຄວາມຄໍາພິພາກຂາຂອງຕຸນີ້ເຫັນນັ້ນ ໄນໃຫ້ເປັນການຂອງໄທການຕື່ຄວາມແຕ່ເປັນການອໍາພຽງຂອງແກ້ໄຂຄໍາພິພາກຂາ^{๑๖} ສ່ວນການຮ້ອງຂອງໄທຕື່ຄວາມຄໍາພິພາກຂາຂອງກັມພູ້ຈາກນັ້ນຜູ້ເຂົ້າເຖິງເທິງມີລັກຂະນະເປັນການອໍາພຽງການແກ້ໄຂຫຼືອໝາຍຄໍາພິພາກຂາເມື່ອປີ พ.ສ. ២៤០៤ ແຕ່ກໍາໃນຮູບປຸງຂອງການຂອງຕື່ຄວາມໂດຍກັມພູ້ຈາກປະສົງຈະອ້າງສຶກທີ່ເກີດເກີດຢູ່ທີ່ຮ່ອບ່າງ (vicinity) ປະສາທພະວະວິຫາວ່າງ ອື່ນທີ່ ៤.៦ ຕາຮາງກີໂລເມຕຣ ຜຶ່ງກະທຳໄມ້ໄດ້

៦. ພລແແ່ງການຕື່ຄວາມ

ການຕັດສິນຂອງຄາລໂລກເກີຍກັບການຕື່ຄວາມຄໍາພິພາກຂານັ້ນມີສານະເປັນ “ຄໍາພິພາກຂາ” ເໜືອນກັບການຕັດສິນໃນເນື້ອຫາຂອງຄົດ (merits) ກລ່າວອີກນັຍໜຶ່ງ ພລຂອງການຕັດສິນກຽນົງຂອງການຕື່ຄວາມຄໍາພິພາກຂານັ້ນກະທຳໃນຮູບແບບຂອງ “ຄໍາພິພາກຂາ” ຜຶ່ງຍ່ອມຍູ່ໃນຂອບເຂດຂອງການປົງປັບຕິ ດາວໂຫຼດຕັດສິນຂອງຄາລໂລກຕາມມາດຈາ ៤៥ ວິວຽກແຮກຂອງກົງບັດຮປປະຫາດີດ້ວຍ ມີຂ້ອສັງເກດວ່າ ແມ່ວ່າມາດຈາ ៤៥ ຈະໃຊ້ຄໍາວ່າ “ຄໍາຕັດສິນ” (Decision) ມີໄດ້ໃຊ້ຄໍາວ່າ “ຄໍາພິພາກຂາ” (Judgment) ກົດາມແຕ່ນັກງານຫະຍາຍຮ່ວງປະເທດສ່ວນໃຫຍ່ກີ່ຕື່ຄວາມຄໍາວ່າ ຄໍາພິພາກຂາອູ້ຢູ່ໃນຄວາມໝາຍຂອງ “ຄໍາຕັດສິນ” ດາວມາດຈາ ៤៥ ແກ່ງກົງບັດຮປປະຫາດີດ້ວຍ^{๑๗} ພລກົດ໌ຄໍາພິພາກຂາກຽນົງການຕື່ຄວາມຄໍາພິພາກຂານັ້ນມີຜລຜູກພັນໄທຮູ້ຄູ່ພິພາກຈຳຕ້ອງປົງປັບຕິຕາມຄໍາຕັດສິນຕາມມາດຈາ ៤៥ (១) ແກ່ງກົງບັດຮປປະຫາດີ

ສ່ວນທີ ២ ການປົງປັບຕິຕາມແລະການນັ້ນໃຫ້ເປັນໄປຕາມຄໍາພິພາກຂາຄາລໂລກ

ປະເຕີນສຳຄັນອີກເຮືອງໜຶ່ງນອກເໜື້ອໄປຈາກການຕ່ອສັ້ນດີໃນກຽນົງການຕື່ຄວາມຄໍາພິພາກຂາ ຄາລໂລກໃນຄົດປະສາທພະວະວິຫາວ່າງກົດ໌ຂອງລັງຈາກທີ່ຄາລໂລກມີຄໍາພິພາກຂາອອກມາໃນຊ່ວງປລາຍປີ ២៤៨៤ ວູ້ຄູ່ຄວາມຕ້ອງປົງປັບຕິຕາມຄໍາພິພາກຂາຫຼືວ່າໄມ່ເພີ່ມໃດ ແລະໃນກຽນົງທີ່ໄມ່ປົງປັບຕິຕາມຈະມີຜລຕາມມາກາຍຫລັງອ່າຍງ່າງໄວ ດ້ວຍຈະວ່າໄປແລ້ວ ປະເຕີນນີ້ໄນ້ໃຫ້ເຮືອງໜຶ່ງໃນການປະໜຸນຂອງຄະດະກມາຊີການ ນັກນິຕິສາສຕ່ງ (The Committee of Jurists) ທີ່ກຸງວ່າຈີງດັນນັ້ນ ເຄຍມີການອົກປ່າຍກັນວ່າສມຄວາມບັນຍຸດເຊື່ອການປົງປັບຕິຕາມ (Compliance ຫຼື Execution) ແລະການນັ້ນໃຫ້ເປັນໄປຕາມຄໍາພິພາກຂາ

^{๑๖} Separate opinion of Judge Oda, *Application for Revision and Interpretation of the Judgment of 24 February 1982 in the Case concerning the Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)*, *Judgment, I. C. J. Reports 1985*, p. 245.

^{๑๗} Bruno Simma & et al (editor) *The Charter of the United Nations: A Commentary*, (Great Britain: Oxford University Press, 2002), p. 1174.

(Enforcement) ในธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศหรือไม่ โดยทั้งสองเรื่องจัดว่าเป็นขั้นตอนหลังจากที่ศาลโลกทำคำพิพากษาแล้วที่เรียกว่า Post-Adjudicative phrase ปรากฏว่าที่ประชุมส่วนใหญ่เห็นว่า ทั้ง ๒ เรื่องข้างต้นมิใช่ธุระหรืออยู่ในความรับผิดชอบของศาล แต่ควรอยู่ในความรับผิดชอบโดยองค์กรทางการเมืองมากกว่า^{๔๔} เช่น คณะกรรมการมั่นคง ดังนั้นในที่ประชุมที่นครซานฟรานซิสโกที่ประชุมเห็นว่า มาตรการหลังจากที่มีการทำคำพิพากษาแล้วไม่ต้องบัญญัติไว้ในธรรมนูญศาลโลก แต่บัญญัติไว้ในในกฎบัตรสหประชาชาติแทน

ในประเด็นเรื่องขั้นตอนหลังจากที่ศาลโลกได้ตัดสินคดีแล้ว อดีตประธานศาลโลกชาวอังกฤษอย่างท่านเซอร์โรเบิร์ต เจนนิngกล่าวว่า คำพิพากษาของศาลมีผลกฎหมายและในทางความเป็นจริง คำพิพากษาได้แก้ความขัดแย้งหรือไม่ มีสิ่งที่ต้องทำอีกมากภายหลังจากที่มีคำพิพากษาของศาล การเผยแพร่คำพิพากษาของศาลเต็มไปด้วยรายละเอียดที่มากมายแต่ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะดำเนินการต่อไปภายหลังจากที่มีคำพิพากษา (*The Judgments of the Court are binding in law, but do they, in fact, resolve the matter? More work need to be done here. It is ironic that the Court's business up to the delivery of judgment is published in lavish detail, but it is not at all easy to find out what happened afterwards.*)^{๔๕} ในขณะที่ศาสตราจารย์ Shabtai Rosense เห็นว่า ในการณ์ที่รัฐไม่ยอมปฏิบัติตามคำพิพากษา ศาลโลกไม่สามารถออกมาตรการบังคับรักษาไว้ที่ดืดดึง (Recalcitrant state) ได้^{๔๖}

กล่าวโดยสรุป เมื่อศาลโลกได้ตัดสินคดีเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ศาลโลกเป็นอันหมดธุระ ส่วนคู่ความจะปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือไม่นั้นเป็นเรื่องที่ขึ้นอยู่กับความสมัครใจหรือการตกลงของคู่ความเอง หรือไม่ก็อยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการมั่นคงของสหประชาชาติ เพราะว่าขั้นตอนนี้ไม่ใช่เป็นเรื่องของการพิจารณาคดีและไม่เกี่ยวข้องกับศาลโลกแล้ว หากกล่าวในเชิงเปรียบเทียบแล้ว ขั้นตอนหลังจากที่ศาลโลกตัดสินแล้วเป็นเรื่องของการบังคับคดีเสียมากกว่า

ตามกฎบัตรสหประชาชาติข้อ ๘๕ ได้แบ่งออกเป็นสองกรณี โดยแยกเรื่อง “การปฏิบัติตาม” (Compliance) กับ “การบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษา” (Enforcement) ออกจากกัน ดังนี้

^{๔๔} Oscar Schachter, The Enforcement of International Judicial and Arbitral Decisions, The American Journal Of International Law vol. 54, No. 15 (1960), p. 17.

^{๔๕} Cited by Colter Paulson, Compliance with Judgments of the International Court of Justice since 1987, 98 American Journal of International Law 434, (2004), p. 434.

^{๔๖} Shabtai Rosenne, The Law and Practices of the International Court, p. 126.

១. การປົງບັດຕາມຄໍາພິພາກໝາຂອງຄາລໂລກ (Compliance)

១.១ ລັກສະນະທົ່ວໄປ

ການປົງບັດຕາມຄໍາພິພາກໝາປະກອບໄປດ້ວຍສອງກາຮະກໍາຄືກ່ອງມັນຕົ້ນຄໍາພິພາກໝາຈ່າເປັນທີ່ສຸດແລະໄດ້ປົງບັດຕາມນັ້ນໂດຍສຸຈົດ^{៣៩} ການປົງບັດຕາມຄໍາພິພາກໝາຂອງຄາລໂລກອູ້ນໃນຂໍ້ວັນທີ ៩៥ (១) ຂອງກຽນຕັດສຫພະບາາດີໂດຍຂ້ວ ៩៥ (១) ນັບຢູ່ຜູ້ວ່າ “ຮູ້ທີ່ເປັນສາມາຊີກຂອງສຫພະບາາດີຈະຕັ້ງປົງບັດຕາມຄໍາພິພາກໝາ”^{៤០} ໂດຍການປົງບັດຕາມຄໍາພິພາກໝາຕາມຂໍ້ວັນທີ ៩៥ (១) ນີ້ ໂມຍຄວາມວ່າໄດ້ຮູ້ຄູ່ພິພາກທີ່ປົງບັດຕາມໃນສ່ວນທີ່ເປັນທຸກປົງບັດຕາມກ່າວ່າ Operative clause (ຫົວ່າເຮັດວຽກໃນກາງຄູ່ພິພາກ) ໂດຍຮູ້ຄູ່ພິພາກຈະຕັ້ງກ່າວໄດ້ຄໍາພິພາກໝາໃນສ່ວນທີ່ຄາລຕັດສິນມີຜລບັນກັບໄດ້ຈິງ ໂດຍໃນຄີ Gabcikovo-Nagymaros Project ຮະຫວ່າງປະເທດຮັງກັນສໂລວັກ ຂ້ອຄວາມຕອນໜຶ່ງຄາລໂລກໄດ້ກ່າວວ່າ ເປັນໜ້າທີ່ຂອງຄູ່ຄວາມທີ່ຈະໄດ້ຄໍາພິພາກໝາຂອງຄາລໂລກມີຜລໃຫ້ບັນກັບ^{៤១}

ສໍາຫັນເຮັດວຽກໄມ່ປົງບັດຕາມຄໍາພິພາກໝາຂອງຄາລໂລກ (Non-Compliance) ນັ້ນຈາກແບ່ງອອກໄດ້ເປັນ ២ ປະເທດຄື່ອງໄມ່ປົງບັດຕາມເລີຍ (Full non-Compliance) ແລະໄມ່ປົງບັດຕາມນຳນັກສ່ວນ (Partial non-Compliance) ທີ່ທີ່ຜ່ານມາຈາກລ່າວໄດ້ວ່າ ຮູ່ຍອມປົງບັດຕາມຄໍາພິພາກໝາຂອງຄາລໂລກເປັນສ່ວນແຫຼ່ງ ມີນຳນົດທີ່ຮູ້ໄມ່ປົງບັດຕາມຫົວ່າເຮັດວຽກໃຫ້ນຳນົດສ່ວນ

១.២ ການປົງບັດຕາມຄໍາພິພາກໝາຄາລໂລກໃນຄີປ່າສາກພະວິຫາວ

ຮັບຈາກທີ່ຄາລໂລກໄດ້ມີຄໍາພິພາກໝາໄຫ້ປ່າສາກພະວິຫາວຍູ້ໃນດິນແດນກາຍໄດ້ອໍານາຈອົບໄຕຍຂອງປະເທດກັມພູ້ຈາກລ້າຈອນຜລ ປະກາສ ຈາຣຸເສດີຍ ໃນຮູ້ນະທີ່ເປັນຮູ້ມູນຕີວ່າການກະທຽວມາດໄທຍົກໄດ້ມີໜັນສື່ອທີ່ ១១៤៦/២៤០៥ໄປຢັງນາຍກຮູ້ມູນຕີ ລົງວັນທີ ៦ ກຣກງາຄມພ.ສ. ២៤០៥ ໂດຍໜັນສື່ອບັນນີ້ມີຫັວເຮືອວ່າ “ກາປົງບັດຕາມຄໍາພິພາກໝາຂອງຄາລໂລກໃນຄີປ່າສາກພະວິຫາວ” ນອກຈາກນີ້ ໜັນສື່ອຂອງຮູ້ມູນຕີກ່ຽວກັບການຕ່າງປະເທດຂອງໄທຍທີ່ມີໄປຢັງເລົາຂີກສຫພະບາາດີມີຂ້ອຄວາມຕອນໜຶ່ງວ່າ “.....ໄທຍເປັນສາມາຊີກສຫພະບາາດີ ຮູ້ບາລຂອງພະບາກສມເຕີຈພະເຈົ້າຍູ້ທີ່ຈະປົງບັດຕາມພັນກະກົມແໜ່ງຄໍາພິພາກໝາຕາມທີ່ໄດ້ໄທ້ຄໍານິ້ນໄວ້ກາຍໄດ້ຂ້ວ ៩៥ ຂອງກຽນຕັດສຫພະບາາດີ.....” ແລະປະເທດໄທຍໄດ້ລັບມັນຮັວລາດໜານດ້ວຍ ຈະເກີນໄດ້ວ່າ ປະເທດໄທຍໄດ້ປົງບັດຕາມຄໍາພິພາກໝາອ່າງຄຽນດ້ວນສມູ່ມູ່ແລ້ວ ແມ່ວ່າປະເທດໄທຍຈະໄມ່

^{៣៩} Colter Paulson, p. 435.

^{៤០} Article 94 (1) of the UN Charter stipulates that “ Each Member of the United Nations undertakes to comply with the decision of the International Court of Justice in any case to which it is a party.” ສໍາຫັນຜູ້ສູນໃຈເຮັດວຽກໄມ່ປົງບັດຕາມຄໍາພິພາກໝາຂອງຄາລໂລກຕີຮຽມຮ່າງປະເທດໂປຣດ້ານ Constanze Schulte, Compliance with Decisions of the International Court of Justice, (U.S.A: Oxford University Press, 2004).

^{៤១} Bruno Simma (ed.), p. 1175.

^{៤២} I.C.J. Reports, Gabcikovo-Nagymaros Project, 1999, para. 141-147.

เห็นด้วยกับคำตัดสินและมีปฏิกริยาต่อคำพิพากษานี้ก็ตาม นักกฎหมายระหว่างประเทศอย่าง Owada กล่าวว่า ผลของการตัดสินก่อให้เกิดวิกฤติทางการเมืองในประเทศไทย^{๗๔} ส่วน Wilfred Jenks กล่าวว่า “The initial reception by Thailand of the decision of the court in the Temple of Preah Vihere (Merits) Case appeared to create an imminent danger of non-compliance.”^{๗๕} แต่ก็มีได้หมายความว่าประเทศไทยจะมิได้ปฏิบัติตามคำพิพากษา

ที่น่าสนใจอย่างยิ่งก็คือ นักกฎหมายระหว่างประเทศอย่างน้อย ๒ ท่านได้ยกกรณีประสาทพระวิหารเป็นตัวอย่างของการปฏิบัติตามคำพิพากษาย่างสมบูรณ์ คือท่านอดีตรองประธานศาลโลก Shigeru Oda^{๗๖} และศาสตราจารย์ Merrills^{๗๗} โดยทั้งสองท่านเห็นว่า แม้ว่าการยอมรับเขตอำนาจศาลโลกของไทยจะเป็นแบบคำประกาศฝ่ายเดียว มิใช่มาจากการทำความตกลงพิเศษ (Special agreement) ที่รัฐคู่พิพาทยินยอมพร้อมใจเสนอข้อพิพาทให้ศาลโลกพิจารณาซึ่งโดยปกติแล้วคำตกลงพิเศษนี้จะกล่าวถึงการยอมรับและการปฏิบัติตามคำพิพากษาไว้ในความตกลงด้วยยิ่งกว่าหนึ่งองค์คือประสาทพระวิหารประเทศไทยได้คัดค้านเขตอำนาจศาลด้วย (Preliminary objection) แต่เมื่อศาลโลกตัดสินในขันนี้เนื้อหา ประเทศไทยก็ได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาย่างสมบูรณ์ครบถ้วน

นอกจากนี้ ในงานของ Sara Mitchell และ Paul Hensel^{๗๘} Eric Posner^{๗๙} ที่ระบุคดีประสาทพระวิหารว่าเป็นหนึ่งในคำพิพากษาศาลโลกที่รัฐคู่ความได้ปฏิบัติตามคำพิพากษา รวมถึงงานศึกษาของ Constanze Schulte ชี้ว่า Compliance with Decisions of the International Court of Justice ตีพิมพ์ ค.ศ. ๒๐๐๕ ซึ่งเป็นงานเขียนที่ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคำพิพากษาย่างครบถ้วนที่สุดก็ไม่ได้กล่าวถึงคดีประสาทพระวิหารว่าเป็นตัวอย่างของการไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม มีหนังสือบางเล่มให้

^{๗๔} Owada, What Future for the International Court of Justice?, 65 Am. Soc. Int'l L. Proc., (1971), p. 274 อนึ่งมีข้อสังเกตว่า บทความนี้เขียนขึ้นหนาแนกแล้วก่อนที่ท่าน Hirashi Owada จะดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลโลก

^{๗๕} Wilfred Jenks, The Prospects of International Adjudication, (London: Stevens & Sons Limited, 1964), p. 665.

^{๗๖} โปรดดู Aloysius Llamzon, Jurisdiction and Compliance in Recent Decisions of the International Court of Justice, The European Journal of International Law, Vol. 18 no. 5, 2008, pp.824-825.

^{๗๗} J.G. Merrills, International Dispute Settlement, (USA: Cambridge University Press, 2005), p.175.

^{๗๘} โปรดดู Web appendix ของ Sara Mitchell และ Paul Hensel ปี 2007 ใน American Journal Of Political Science

^{๗๙} Eric Posner, The Decline of the International Court of Justice, ใน <http://www.law.uchicago.edu/Lawecon/index.html>.

ข้อมูลผิดพลาดว่าประเทศไทยได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาโดยเห็นว่าการล้อแร้งด้านนามของฝ่ายไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้ฝ่ายกัมพูชาครอบครองปราสาทพระวิหารอย่างไรก็ตาม หนังสือเล่มเดียวกันนี้เองก็ระบุว่า ภายหลังประเทศไทยได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลโลกด้วยเหตุผลที่ว่า ประเทศไทยกำลังเชิงรุกับปัญหาคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้ประเทศไทยไม่ต้องการตีตันออกห่างจากประเทศสหรัฐอเมริกาและสมาชิกอื่น ๆ ขององค์การสหประชาชาติ จึงได้ถอนทหารจากบริเวณปราสาทพระวิหาร^{๗๐}

๑.๓ การปฏิบัติตามคำพิพากษาต่อไปยุ่งได้มาตรา ๑๙๐ แห่งรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ หรือไม่

ประเด็นที่น่าสนใจต่อไปมีว่า หากศาลโลกรับคำร้องการตีความและมีคำตัดสินออกมาในช่วงปลายปีนี้ การปฏิบัติตามคำตัดสินดังกล่าวจะตอกย้ำภายใต้มาตรา ๑๙๐ แห่งรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่ คำตามนี้เคยเกิดขึ้นแล้วในช่วงที่ศาลโลกได้ออกคำสั่งมาตรการคุ้มครองชั่วคราว (provisional measures) ที่ให้มีกำหนดเขตปลอดทหารชั่วคราวและให้มีการถอนทหาร ในช่วงเวลาหนึ่งก็ไม่มีการเสนอให้รัฐสภาให้ความเห็นชอบตามมาตรา ๑๙๐ วรรคสอง แต่อย่างใด สำหรับเหตุผลที่คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวไม่ตอกย้ำภายใต้มาตรา ๑๙๐ ก็คือ คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวของศาลโลกไม่ใช่เป็นการทำหนังสือสัญญาแต่อย่างใด คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวเป็นมาตรการฝ่ายเดียวที่ออกโดยศาลโลกตามธรรมนูญศาลโลกมาตรา ๔๙ หากได้ขึ้นอยู่กับความยินยอมของรัฐคู่พิพาทไม่ ในขณะที่มาตรา ๑๙๐ เกี่ยวข้องแต่เฉพาะการทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศเท่านั้น แต่หากคำตัดสินของศาลโลกนำไปสู่การทำความตกลงได้ แล้วความตกลงระหว่างประเทศนั้นอาจตอกย้ำภายใต้มาตรา ๑๙๐ ได้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาของความตกลงนั้นๆ

๒. การบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษา (Enforcement)

๒.๑ ลักษณะทั่วไป

การบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาอยู่ในข้อ ๔๔ (๒) แห่งกฎบัตรสหประชาชาติมีลักษณะดังนี้

^{๗๐} Butterworth & Margaret Scranton, *Managing Interstate Conflict: 1945-74 Data with Synopses*, (U.S.A: University Center for International Studies, 1976), p.172; Maura Bleichert, *The Effectiveness of Voluntary Jurisdiction in the ICJ: El Salvador v. Honduras: A Case in Point*, Fordham International Law Journal, vol. 16, 1992, p. 840.

๑. กำหนดให้เป็น “ดุลพินิจ” (discretion) มากกว่าเป็น “หน้าที่” ของคณะกรรมการตีความมั่นคง^{๗๐} ที่จะออก “คำแนะนำ” (Recommendation) หรือ “มาตรการ” (Measure) อย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้คำพิพากษาของศาลโลกมีผลใช้บังคับได้ ด้วยที่ใช้คำว่า “ถ้าพิจารณาเห็นว่ามีความจำเป็น” ฉะนั้นหากคณะกรรมการตีความมั่นคงเห็นว่าไม่มีความจำเป็น คณะกรรมการตีก็อาจไม่ออก “คำแนะนำ” หรือ “มาตรการ” ตามมาตรา ๙๕ (๒) กีได้

ในเรื่องของการให้คณะกรรมการตีความมั่นคงเข้ามามีบทบาทนั้น หากเปรียบเทียบกับกรณีของคณะกรรมการในสันนิบาตชาติ (League of Nations) จะพบว่าอำนาจของคณะกรรมการตีความมั่นคงของสหประชาชาติมีความยืดหยุ่นกว่า กล่าวคือ ในข้อ ๑๓ (๔) ของกติกาสันนิบาตชาติกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการตีที่จะกำหนดมาตรการเพื่อให้คำพิพากษาของศาลมีผลใช้บังคับได้จริงในทางปฏิบัติ^{๗๑}

๒. คณะกรรมการตีความมั่นคงไม่สามารถเริ่มดำเนินการได้เองแต่ต้องได้รับการร้องขอจากรัฐคู่พิพาทเสียก่อน

๓. ส่วนวิธีการออก “คำแนะนำ” หรือ “มาตรการ” เป็นดุลพินิจของคณะกรรมการตีความมั่นคงซึ่งในข้อมติของคณะกรรมการตีความมั่นคงอาจเรียกร้องให้รัฐปฏิบัติตามคำพิพากษาโดยที่ไม่ได้ระบุวิธีการที่เฉพาะเจาะจง^{๗๒} ส่วนการออก “มาตรการ” นั้นอาจมีมาตรการหลายอย่าง ตั้งแต่การกดดันทางการทูต ทางเศรษฐกิจรวมถึงการใช้กำลังทางทหาร^{๗๓}

ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับมาตรการบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาก็คือการออกคำแนะนำนั้นต่างจากการออกมาตรการหรือไม่ โดยปกติแล้ว สถานะทางกฎหมายของข้อมติที่เป็นเพียงคำแนะนำย่อมไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย อย่างไรก็ตาม Shabtai Rossene เห็นว่า ข้อนี้ต้องดีความให้สอดคล้องกับข้อ ๕๙ และ ๖๐ แห่งธรรมนูญศาลโลก โดยท่านเห็นว่า ไม่ว่า “คำแนะนำ” หรือ “มาตรการ” ที่ออกโดยคณะกรรมการตีความมั่นคงจะต้องทำให้คำพิพากษาของศาลโลกมีผลในทางกฎหมาย มิฉะนั้นแล้วก็จะไปปลดลังหรือกระทบต่อความผูกพันและหลักความเป็นที่สุดของ

^{๗๐} Math Noortmann, *Enforcing International Law: From Self-help to Self-contained Regimes*, (England: Ashgate, 2005), p. 124; Attila Tanzi, *Problems of Enforcement of Decisions of the International Court of Justice and the Law of the United Nations*, *The European Journal of International Law*, Vol. 6, 1995, p. 541.

^{๗๑} Article 13 (4) of the Covenant stated: “The Member of the League agree they will carry out in full good faith any award or decision that may be rendered and that they will not resort to war against a Member of the League which complies therewith. In the event of any failure to carry out such an award or decision, the Council shall propose what steps should be taken to give effect thereto.”

^{๗๒} Bruno Simma (ed.), p.1177.

^{๗๓} Oscar Schachter, *supra* note, pp.6-17.

คำพิพากษาของศาลโลกได้ และยังเป็นการตีความที่ไม่มีเหตุผลด้วย (nonsense)^{๔๗} ในทางปฏิบัติไม่ค่อยมีการใช้มาตรานี้ และแม้จะมีความพยายามใช้มาตรานี้ก็ไม่ค่อยประสบความสำเร็จมากเท่าได้^{๔๘} อดีตประธานศาลโลกอย่าง Schwebel กล่าวว่า ฝ่ายรัฐคุ้มพิพาทที่ชนะคดีไม่ค่อยใช้มาตรา ๙๔ (๒) มากเท่าได้ เพราะคาดการณ์ว่าจะไม่ประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ต้องไม่ควรที่จะสรุปว่ามาตรา ๙๔ (๒) “ไม่มีความสำคัญ”^{๔๙}

๒.๓ ตัวอย่างของการใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการมั่นคงตามมาตรา ๙๔ (๒) แห่งกฎหมายสหประชาชาติ

ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาคณะกรรมการมั่นคงของสหประชาชาติยังไม่เคยออกคำแนะนำหรือมาตรการตามมาตรา ๙๔ (๒) แต่อย่างใด แต่เคยมีความพยายามที่จะเสนอเรื่องให้คณะกรรมการมั่นคงพิจารณาอยู่^{๕๐} ครั้ง โดยมีการร้องขอให้คณะกรรมการมั่นคงบังคับให้เป็นไปตาม “มาตรการชั่วคราว” ที่ออกโดยศาลโลก ๒ ครั้งและอีก ๒ ครั้งเป็นกรณีบังคับให้เป็นไปตาม “คำพิพากษาชั้นเนื้อหา” (merits) แต่อย่างไรก็ต้องสืบสิ่งที่นี้ยังไม่เคยปรากฏว่าคณะกรรมการมั่นคงใช้อำนาจตามมาตรา ๙๔ (๒) เพื่อบังคับ มาตรการชั่วคราวหรือคำพิพากษาแต่อย่างใด ดังจะได้อธิบายดังนี้

ครั้งแรกเป็นกรณีที่ประเทศอังกฤษได้เสนอให้คณะกรรมการมั่นคงบังคับมาตรการชั่วคราวที่ออกโดยศาลโลกในคดี Anglo-Iranian Oil^{๕๑} โดยคณะกรรมการมั่นคงเลื่อนการพิจารณาไว้ชั่วคราวจนกว่าศาลโลกจะพิจารณาว่ามีเขตอำนาจพิจารณาขั้นเนื้อหา (Merits) หรือไม่ ปรากฏว่าภายหลังศาลโลกตัดสินว่าตนเองไม่มีเขตอำนาจพิจารณาขั้นเนื้อหา คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวจึงสิ้นสุดลงโดยปริยายทำให้คณะกรรมการมั่นคงไม่ต้องใช้ดุลพินิจในการบังคับคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวแต่อย่างใด

ครั้งที่สอง ในคดีนิカラากัว ประเทศสหรัฐอเมริกาแพ้คดีโดยที่สหรัฐอเมริกาคัดค้าน อำนาจศาลโลกและสหรัฐอเมริกาปฏิเสธที่จะเข้าร่วมการพิจารณาคดีแต่ศาลโลกตัดสินว่าตนเอง มีเขตอำนาจและได้พิจารณาคดีโดยฝ่ายเดียวหรือถือว่าจำเลยขาดนัด (*in absentia, judgment by default*)^{๕๒} ในคดีนี้นิカラากัวได้กำหนดสือลงวันที่ ๑๗ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๔๖ ไปยังคณะกรรมการ

^{๔๗} Shabtai Rosenne, The Law and Practice of the International Court: Vol. I, (the Netherlands: AW.Sijthoff-Leyden, 1965), p. 151.

^{๔๘} คู่หัวข้อ ๒.๒.

^{๔๙} Stephen Schwebel, Justice in International Law, (Great Britain: Cambridge University Press, 1994), p. 18.

^{๕๐} Attila Tanzi, pp. 564-565.

^{๕๑} ตามธรรมนูญศาลยุติธรรมระบุว่าประเทศให้อำนาจศาลโลกพิจารณาคดีฝ่ายเดียวได้ ตามมาตรา ๕๓(๑) ที่บัญญัติว่า “Whenever one of the parties does not appear before the Court, or fails to defend its case, the other party may call upon the Court to decide in favour of its claim.”

ความมั่นคงโดยอ้างอิงมาตรา ๙๔ (๒) ของสหประชาชาติโดยอ้างว่าสหรัฐอเมริกาไม่ยอมปฏิบัติตามคำพิพากษา (non-compliance)^{๕๔} คณะกรรมการตีความมั่นคงได้ร่างข้อมติ S/๑๘๔๒๘ แต่ถูกประเทศสหรัฐอเมริกาในฐานะสมาชิกถาวรสิทธิบัตรยังหรือวeto (veto) เป็นผลให้ร่างข้อมติดังกล่าวตกไป

ครั้งที่สาม เป็นกรณีที่ผู้แทนของบอสเนียและเซอร์เบกิวิหารองขอไปยังคณะกรรมการตีความมั่นคงโดยอ้างมาตรา ๙๔ (๒) เพื่อให้คณะกรรมการตีความการบังคับให้เซอร์เบียปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวที่ออกโดยศาลโลกที่ห้ามมิให้ใช้กำลังใจบอสเนีย หลังจากนั้น คณะกรรมการตีความมั่นคงได้ออกข้อมติที่ ๙๗๙ ปี ก.ศ. ๑๙๙๓ แต่เนื้อหาของข้อมติดังกล่าวไม่ได้อ้างอิงมาตรา ๙๔ (๒) แต่อย่างใด^{๕๕}

ครั้งที่สี่ดีข้อพิพาททางเขตแดนทางบกและทางทะเลระหว่างประเทศ เอล ซัล瓦โดร กับ ฮอนดูรัส ปี ก.ศ. ๑๙๙๒ ต่อมากายหลัง เอล ซัลวาโดร ไม่ยอมปฏิบัติตามคำพิพากษา ในวันที่ ๒๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๐๐๐ ฮอนดูรัสจึงทำหนังสือไปยังเจ้าหน้าที่การสหประชาชาติร้องเรียนเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว^{๕๖} หลังจากนั้นฮอนดูรัสยังได้ทำหนังสือไปยังประธานคณะกรรมการตีความมั่นคงให้ออก “คำแนะนำ” ตามมาตรา ๙๔ (๒) ด้วย (ดู UN Doc. S/๒๐๐๒/๖๕๑) อ้างไว้ก็ตาม ในภายหลังทั้งสองประเทศสามารถบรรลุข้อตกลงกันได้ เป็นผลให้คณะกรรมการตีความมั่นคงไม่จำเป็นต้องออกคำแนะนำแต่อย่างใด

กล่าวโดยสรุปแล้ว การปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลโลกที่ผ่านมาในอดีตถือว่าประสบความสำเร็จพอสมควร แม้จะมีบางคดีที่รัฐปฏิบัติตามตามเพียงบางส่วนเท่านั้น ในงานของ Jonathan Charney พบว่า นับแต่คดี Nicaragua case เป็นต้นมา มีอยู่ประมาณ ๕ คดีที่รัฐคุ้มพิพาทปฏิบัติตามคำพิพากษาเพียงบางส่วน (partial compliance)^{๕๗} ส่วนงานของ Colter Paulson ซึ่งเป็นงานที่ศึกษาคดีที่ศาลโลกตัดสินนับแต่คดี Nicaragua เป็นต้นมาถึงปี ก.ศ. ๒๐๐๔ พบว่า คำพิพากษาของศาลส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามมีอยู่เพียง ๕ คดีที่รัฐปฏิบัติตามเพียงบางส่วน^{๕๘} ขันตอนที่เรียกว่า

^{๕๔} S/18415.

^{๕๕} Attila Tanzi, pp. 565-566.

^{๕๖} UN Doc.S/2000/1142.

^{๕๗} See Jonathan Charney, Disputes Implicating the Institutional Credibility of the Court: Problems of Non-Appearance, Non-Participation and Non-Performance, in The International Court of Justice at A Crossroad (Lori Fisler Damrosch ed.), (1987); See also Colter Paulson, Compliance with Final Judgment of the International Court of Justice Since 1987, 98 American Journal of International Law, 2004, pp. 434-452.

^{๕๘} ๕ คดีที่รัฐคุ้มพิพาทปฏิบัติตามเพียงบางส่วนได้แก่ Land, Island and Maritime Frontier Dispute (El Salvador/Honduras: Nicaragua Intervening), Territorial Dispute (Libya/Chad), The La Grand (German/ United States), Gabcikovo-Nagymaros Project (Hungary/Slovakia) และ Land and Maritime Boundary Between

Post-Adjudicative phrase เกี่ยวข้องกับเรื่องการเมืองระหว่างประเทศอยู่มาก มีปัจจัยหลายประการ ที่มีส่วนทำให้การปฏิบัติตามคำพิพากษาประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว เช่น ปัจจัยแรงกดดันทางการเมือง ประเพณีของการยอมรับเขตอำนาจศาล หากเป็นการยอมรับเขตอำนาจศาลโลก แบบ “การทำความตกลงพิเศษ” (Compromis, Special Agreement) แม้ไม่ค่อยประสบปัญหา เกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาเนื่องจากในความตกลงพิเศษมีข้อความกำหนดให้รัฐ คู่พิพากษายอมรับและปฏิบัติตามคำพิพากษา อย่างไรก็ได้ สำหรับคดีปราสาทพระวิหารนั้น Merrills ได้วิจารณ์ว่า แม้ฝ่ายไทยจะเป็นฝ่ายที่คัดค้านเขตอำนาจศาลโลกอย่างแข็งขันมาตั้งแต่แรก แม้ กรณั้นก็ตาม ฝ่ายไทยก็ยังคงปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลโลก^{๔๖}

บทสรุป

เขตอำนาจศาลโลกในการตีความคำพิพากษามาจากมาตรา ๖๐ แห่งธรรมนูญศาลยุติธรรม การตีความคำพิพากษานั้นถูกจำกัดด้วยเนื้อหา (*ratione materiae*) แต่ไม่ถูกจำกัดด้วยเวลา (*ratione temporis*) กล่าวคือ ศาลโลกจะตีความคำพิพากษาได้เฉพาะสิ่งที่ศาลตัดสินในบทปฏิบัติการและเหตุผลที่ไม่อาจแยกออกจากบทปฏิบัติการได้เท่านั้น สำหรับเงื่อนไขสำคัญของการตีความ คำพิพากษาคือ มีข้อพิพากษาเดียวกันและข้อพิพากษานี้จัดเฉพาะความหมายหรือขอบเขตของ คำพิพากษาเท่านั้น ส่วนขั้นตอนหลังจากที่ศาลโลกได้ตัดสินคดีแล้วประกอบด้วยสองขั้นตอนคือ การปฏิบัติตามคำพิพากษาและการบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาซึ่งขั้นตอนหลังนี้อยู่ในความ รับผิดชอบขององค์กรทางการเมืองอย่างคุณมั่นตรีความมั่นคงซึ่งคุณมั่นตรีความมั่นคงมี ดุลพินิจที่จะออก “คำแนะนำ” หรือ “มาตรการ” เพื่อให้คำพิพากษาของศาลโลกบังเกิดผลได้จริง

Cameroon and Nigeria (Cameroon and Nigeria : Equatorial Guinea Intervening) โปรดดูรายละเอียดแต่ละคดีใน Colter Paulson, *supra note*, pp. 437-452.

^{๔๖} J.G. Merrills, *International Dispute Settlement*, (USA: Cambridge University Press, 2005), p. 175.